

Nr 285.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående inrättande av en andre-arkivariebefattning vid landsarkivet i Lund m. m.; given Stockholms slott den 22 mars 1918.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att *dels* å ordinarie stat för landsarkivet i Lund uppföra en andre arkivarie samt i anledning härav godkänna det i statsrådsprotokollet intagna, av chefen för ecklesiastikdepartementet framlagda förslaget till ny ordinarie avlöningsstat för nämnda landsarkiv, att tillämpas från och med år 1919, ävensom i samband därmed besluta, att från och med samma år den enligt kungl. kungörelsen den 11 juni 1909 angående ny stat för landsarkiven m. m. fastställda staten för vartdera av landsarkiven i Vadstena, Uppsala och Lund med däri sedermera vidtagna ändringar icke vidare skall gälla beträffande landsarkivet i Lund;

dels förklara, att för åtnjutande av de i den nya staten för landsarkivet i Lund upptagna avlöningsförmånerna skola gälla de i kungörelserna den 11 juni 1909 och den 4 juli 1913 stadgade avlöningsvillkor för befattningshavare vid landsarkiv, dock beträffande den nye andre arkivarien vid landsarkivet med de av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade tillägg och jämkningar;

dels, i händelse av godkännande av det framlagda statförslaget, öka det ordinarie anslaget till riks- och landsarkiven med 3,900 kronor;

dels ock till ersättning åt extra biträden vid landsarkivet i Lund anvisa på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag, högst 1,000 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Värner Rydén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 22 mars 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Inrättande av
en andre-
arkivariebefatt-
ning vid
landsarkivet i
Lund m. m.

Föredragande departementschefen, statsrådet Rydén yttrade härefter:
Då jag den 14 januari 1918 för Kungl. Maj:t anmälde anslagsbehoven
under åttonde huvudtiteln för år 1919 omförmälde jag, att riksarkivarien
i skrivelse den 29 november 1917 hos Kungl. Maj:t gjort framställning
angående uppförande å ordinarie stat för landsarkivet i Lund av en andre-
arkivariebefattning m. m. ävensom att detta ärende remitterats till löne-
regleringskommittén för avgivande av utlåtande. Tillika anförde jag, att
om proposition i ämnet hunne föreläggas 1918 års riksdag, därvid borde
tagas under närmare omprövning jämväl frågan, huruvida anledning före-
läge att vidtaga någon jämkning med avseende å det anslag av högst 1,000
kronor, som av riksdagen under senare år regelbundet anvisats å extra
stat till ersättning åt extra biträden vid nämnda landsarkiv. Med bifall
till min hemställan i ämnet täcktes Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen
under åttonde huvudtiteln, punkten 7, föreslå riksdagen att i avbidan på

proposition angående ny ordinarie tjänsteman vid landsarkivet i Lund m. m. beräkna för sådant ändamål *dels* en höjning av det ordinarie anslaget till riks- och landsarkiven med 3,900 kronor,

dels ock till ersättning åt extra biträden vid nämnda landsarkiv på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag, högst 1,000 kronor.

Sedan lönereglerykommittén den 12 mars 1918 avgivit det infordrade yttrandet, anhåller jag att nu få ånyo anmäla ifrågavarande ärende.

Till en början torde jag få förutskicka följande erinringar rörande den föregående behandlingen av frågan om ordinarie tjänster vid landsarkiven m. m.

I underdånig skrivelse den 28 september 1899 avgav dåvarande riksarkivarien, till åtlydnad av Kungl. Maj:ts befallning, förslag till stater för landsarkiven i Uppsala och Lund, för vilka landsarkivs anordnande riksdagen anvisat medel.

Riksarkivarien erinrade därvid, hurusom han i underdånig skrivelse den 16 oktober 1897 vid avgivande av förslag till stat för landsarkivet i Vadstena uttalat sig rörande detta landsarkivs ändamål och blivande verksamhet samt de anspråk med hänsyn till erfarenhet och insikter, som till följd därav borde ställas på dess föreståndare eller arkivarien. I fråga om det biträde, som arkivarien oundgängligen behövde för att kunna fullgöra sina älligganden och för att kunna uppehålla tjänsten även vid semester, sjukdom eller annat förfall, hade riksarkivarien uttalat den mening, att ändamålet kunde åtminstone till en början vinnas genom tillgång på extra biträden.

Vad åter anginge landsarkiven i Uppsala och Lund, vore det — på sätt riksarkivarien vidare anförde i förutberörda skrivelse den 28 september 1899 — enligt riksarkivariens mening angeläget, att vid dem redan från början anställdes ett ordinarie biträde åt arkivarien eller en amanuens med fast lön*). Det vore nämligen otvivelaktigt, att landsarkiven i universitetsstäderna komme att anlitas i betydligt högre grad än det i Vadstena, dels därför att universitetsstäderna vore folkrikare och besöktes av ett vida större antal resande, dels emedan de akademiska lärarna och de studerande utan tvivel komme att flitigt anlita landsarkiven för rätts-, kyrko- och kulturhistoriska samt biografiska forskningar, de studerande även för att vinna färdighet att läsa och förstå gammal skrift.

Riksarkivarien — som samtidigt för arkivarien vid vartdera av landsarkiven i Uppsala och Lund föreslog en avlöning av 4,000 kronor, därav 2,500 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, jämte två ålderstillägg, vartdera å 500 kronor — ansåg i fråga om avlöningen till den ordinarie amanuens, som enligt riksarkivariens mening borde anställas vid ett vart av dessa landsarkiv, att denna avlöning, om man iakttog ungefär samma proportion mellan arkivarie- och amanuenslön, som

*) Enligt då gällande bestämmelser voro vid vissa institutioner anställda ordinarie tjänstemän i första lönegraden med benämningen amanuens. Sålunda utgjordes vid riksarkivet den ordinarie personalen av, utom riksarkivarien och erforderlig vaktbetjäning, 3 arkivarier med avlöning i dåvarande andra lönegraden (d. v. s. 4,500 kronor, därav 3,000 kronor lön och 1,500 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kunde komma två ålderstillägg, vartdera å 500 kronor) samt 3 amanuenser med avlöning i dåvarande första lönegraden (d. v. s. 3,000 kronor, därav 1,800 kronor lön och 1,200 kronor tjänstgöringspenningar, vartill kunde komma två ålderstillägg, vartdera å 500 kronor).

den för riksarkivet gällande, icke kunde sättas lägre än till 2,500 kronor, därav 1,500 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar, vartill skulle kunna komma två ålderstillägg, vardera å 500 kronor.

Med förmälan att de för laudsarkiven i Uppsala och Lund avsedda lokaler beräknades bliva tillgängliga för begagnande, de i Lund den 1 januari 1903 och de i Uppsala den 1 juli samma år, framlade Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen till 1902 års riksdag förslag till avlöningsstater för nämnda arkiv, i vilket förslag voro för vartdera arkivet uppförda, bland annat, en arkivarie och en amanuens med avlöningsförmåner i enlighet med vad riksarkivarien, på sätt nyss nämnts, ifrågasatt. I sammanhang därmed framlades förslag till villkor och bestämmelser för åtnjutande av berörda avlöningar.

Vid 1902 års riksdag förelåg jämväl fråga om ändring i staten för landsarkivet i Vadstena. I anledning av en utav riksarkivarien gjord framställning hemställde nämligen Kungl. Maj:t om uppförande å ordinarie stat av en amanuensbefattning även för sistnämnda landsarkiv. Avlöningen vid denna befattning skulle utgöra 2,200 kronor, därav 1,400 kronor lön och 800 kronor tjänstgöringspenningar, vartill skulle kunna komma två ålderstillägg, vardera å 500 kronor. I den till grund för Kungl. Maj:ts sistberörda förslag liggande framställningen hade dåvarande riksarkivarien — med hänvisning till vad i enahanda avseende av honom föreslagits för landsarkiven i Uppsala och Lund — anfört, att erfarenheten dämera givit vid handen, att en ordinarie amanuens vid landsarkivet i Vadstena vore av behovet påkallad, varjämte åberopats, hurusom en sådan tjänsteman vore anställd vid vart och ett av de danska provinsialarkiven.

Beträffande Kungl. Maj:ts oförmälda förslag, såvitt angick anställande av ordinarie amanuenser vid landsarkiven i Uppsala och Lund, anförde 1902 års riksdag, att, innan erfarenhet vunnits angående omfattningen av arbetet vid dessa landsarkiv såväl under organisationstiden som därefter, enligt riksdagens mening andra ordinarie tjänstemän än arkivarierna icke borde uppföras å staterna för de ifrågavarande landsarkiven. Men då riksdagen vore övertygad, att arkivarierna under tiden närmast efter arkivens upprättande vore i behov av tjänstemannabitråde för de inströmmande arkivaliernas ordnande, ansåge riksdagen, att i stället för den av Kungl. Maj:t föreslagna avlöningen för en ordinarie amanuens borde på extra stat för år 1903 anvisas 1,800 kronor till arvode åt en amanuens vid vartdera av dessa landsarkiv. För landsarkivet i Vadstena ansågs ett belopp av 1,300 kronor böra beviljas till avlöande av extra biträde åt arkivarien.

I enlighet med denna riksdagens uppfattning blev sålunda icke någon ordinarie amanuensbefattning uppförd å staterna för oförmälda landsarkiv, utan anvisades på extra stat för år 1903 dels 1,800 kronor till arvode åt en amanuens vid vartdera av landsarkiven i Uppsala och Lund, dels ock 1,300 kronor för beredande av ökad tillgång till arvoden åt extra biträden vid landsarkivet i Vadstena.

Medel till beredande av amanuensarvoden med nämnda belopp, 1,800 kronor, hava sedan dess årligen av riksdagen beviljats för landsarkiven i Uppsala och Lund, varjämte från och med år 1910 nyssberörda anslag å 1,300 kronor till landsarkivet i Vadstena utbytts mot ett anslag å 1,800 kronor, d. v. s. enahanda belopp, som medgivits beträffande de andra båda landsarkiven, till arvode åt en amanuens jämväl vid landsarkivet i Vadstena. Riksdagen har vidare beträffande vart och ett av de sålunda anslagna beloppen medgivit Kungl. Maj:t rätt att, om särskilda förhållanden skulle därtill föranleda, bestämma om medlens användande till ersättning åt flera extra biträden vid landsarkivet i fråga.

Vid 1909 års riksdag förelåg, jämte fråga om löneroglering för riksarkivet, förslag om nya stater för de tre dåvarande landsarkiven. Det förslag, som i sistnämnda hänseende av Kungl. Maj:t förelades riksdagen, var grundat på en av dåvarande riksarkivarien gjord framställning, däri riksarkivarien erinrade om den föregående behandlingen av frågan om ordinarie amanuensbefattningar vid landsarkiven och såsom sin mening uttalade, att för det dåvarande tillräckliga skäl icke föreläge att föreslå anställande av ytterligare en ordinarie tjänsteman vid de då befintliga landsarkiven, vadan med omprövningen av detta behov syntes kunna anstå, till dess organisationen hunnit att bliva fullständigt genomförd. På sätt framgår av det statsrådsprotokoll, som i utdrag bifogades Kungl. Maj:ts framställning i ämnet, förklarade föredragande departementschefen sig icke hava något att invända mot att avlöning till amanuenser ej då upptoges å stat, utan ansåge departementschefen lämpligt, att dessförinnan ännu någon tids erfarenhet avbidades.

Kungl. Maj:ts förslag till 1909 års riksdag kom följdaktligen ej att upptaga några andra ordinarie befattningar vid landsarkiven än de redan förefintliga. För dessa innebar förslaget en löneroglering, varigenom landsarkivarierna skulle i avlöningshänseende bliva — fränsett ortstillägg — likställda med förste arkivarierna i riksarkivet, d. v. s. erhålla avlöning såsom tjänsteman i andra lönegraden. Framställningen blev i detta avseende av riksdagen bifallen.

Då vid 1910 års riksdag fråga förelåg om inrättande av ett nytt landsarkiv i Göteborg, syntes spörsmålet om uppförande å ordinarie stat av andra befattningshavare än landsarkivarie och vaktmästare icke hava förevarit till behandling. Kungl. Maj:ts förslag till stat för sistnämnda landsarkiv, vilket förslag överensstämde med gällande stater för övriga landsarkiv, blev av riksdagen godkänt. Vidare har riksdagen, i likhet med vad skett för de övriga landsarkiven, på extra stat anvisat medel till beredande av arvode å 1,800 kronor åt en amanuens vid landsarkivet i Göteborg, med rätt för Kungl. Maj:t, att, om särskilda förhållanden skulle därtill föranleda, bestämma om medlens användning till ersättning åt flera extra biträden. Sagda anslag har beviljats för vart och ett av åren 1912—1918.

Här må slutligen nämnas, att riksdagen på Kungl. Maj:ts framställning beviljat dels till ersättning åt extra biträden vid landsarkivet i Lund för vart och ett av åren 1908—1918 1,000 kronor, dels ock till enahanda ändamål vid landsarkivet i Uppsala för vart och ett av åren 1913—1916 800 kronor samt för vardera av åren 1917 och 1918 1,000 kronor.

Jag övergår härefter till en redogörelse för det nu förliggande förslaget.

Riksarkivariens förutberörda framställning den 29 november 1917 har närmast föranletts av en utav landsarkivarien i Lund Lauritz Weibull till riksarkivarien ingiven skrivelse, däri anförts huvudsakligen följande:

Landsarkivarien ansåge det icke behöva närmare påvisas, att den vid landsarkivet i Lund för närvarande befintliga amanuensbefattningen vore för upprätthållandet av arkivets verksamhet nödvändig; riksdagen hade genom att årligen bevilja det därtill utgående arvodet erkänt och behjärtat detta förhållande. I stället ville landsarkivarien hänleda uppmärksamheten å särskilda, under senare tid tillkomna omständigheter, som vore av beskaffenhet att föranleda till återupptagandet av frågan om amanuensbefattningens uppförande å ordinarie stat.

Enligt det för nuvarande amanuensen utfärdade konstitutorialet hade denne att vid behov åtaga sig förordnande såsom landsarkivarie. Medan dessa förordnanden ännu år 1909 inskränkt sig till i regel 1 månad årligen, under vilken tid landsarkivarien åtnjöt semester, uppginge de numera till ordinärt $2\frac{1}{2}$ månad, däruv $1\frac{1}{2}$ utgjorde landsarkivariens semester och 4 veckor voro reserverade för av Kungl. Maj:t honom uppdragna arkivinspektioner. Amanuensen upprätthölle sålunda numera under inemot en fjärdedel av året regelbundet landsarkivariens tjänst.

Under den tid, amanuensen innehade förordnande, liksom under den övriga delen av året, då hans tjänstgöringstid jämlikt nyss omförmälda konstitutorial vore inskränkt till 4 timmar dagligen, toges hans tjänster i anspråk dels för den dagliga expeditionen, särskilt i de delar, som anginge den forskande allmänheten, dels, i den mån detta kunde medhinnas, för ordnings- och registreringsarbeten.

Vad expeditionen anginge, visade en skrivelsen bilagd tabellarisk översikt dess utveckling sedan år 1903. Enligt denna utgjorde de ingående skrivelserna under femårsperioden 1903—1907 i medeltal per år 309, under femårsperioden 1913—oktober 1917 i medeltal 386; de utgående skrivelserna respektive 360 och 490; utfärdade avskrifter och bevis respektive 54 och 292; forskningsbesöken respektive 932 och 1,402; de på platsen framtagna volymerna respektive 2,892 och 8,167; de in- och utlånade respektive 150 och 213.

Denna ständigt stigande expedition hade — även med beaktande av det förhållande, att leveranserna sjunkit till en siffra, som dock för sista femårsperioden i medeltal icke understigit 2,009 volymer pr år — helt naturligt medfört, att amanuensen numera icke vore i tillfälle att ägna ett systematiskt genomfört arbete åt arkivets ordnande och förtecknande. Men detta arbete, alltid oundgängligt, om ett arkiv skulle kunna utnyttjas på tillfredsställande sätt, vore i det nybildade landsarkivet i Lund så mycket mera trängande, som arkivalierna, vilka numera upptog en sammanlagd hylllängd av icke mindre än 5 kilometer, inkommit i sådant skick, att en nyordning och nyregistrering genomgående varit och vore av nöden.

Det syntes landsarkivarien av det anförda framgå, dels att amanuensen under en avsevärd del av året numera toges i anspråk såsom t. f. chef för landsarkivet, dels att han på grund av expeditionsgöromålens växande omfattning icke längre vore i stand att på sätt som vederborde ägna sig åt ordnings- och registreringsarbetena i arkivet. Förstnämnda förhållande, amanuensens egenskap av t. f. chef, syntes landsarkivarien vara av beskaffenhet att kraftigt motivera extraordinariesystemets avskrivande och amanuensens överförande på ordinarie stat; sistnämnda förhållande, den rådande otillräckligheten i arbetskraft för registrerings- och ordningsarbetena, skulle lättast kunna avhjälpas, om med amanuensbefattningens förvandling till ordinarie ämbete amanuensens dagliga arbetstid, i överensstämmelse med gällande praxis, utsträcktes från 4 till 6 timmar.

En förändring som den föreslagna skulle emellertid icke endast i frambållna avseenden bliva landsarkivet till ovärderligt gagn. Med ett amanuensarvode som det nuvarande om endast 1,800 kronor kunde det icke väntas, att amanuensen även med erhållande i viss mån av dispens från de akademiska kvalifikationer, som krävdes för befattningen, skulle kunna under längre tid kvarhållas på sin plats — det syntes i detta sammanhang vara tillräckligt att erinra om de ringa befodringsutsikter, vilka funnes å arkivbanan, och den vida säkrare existens, som andra grenar av administrationen ävensom de allmänna läroverken hade att erbjuda. Men för landsarkivet vore det av högsta vikt, att amanuensen icke alltför ofta växlade. Det måste av honom

krävas icke allenast en ingående kändedom om de olika ämbetsverkens inom arkivdistriktet organisation och funktioner i äldre och nyare tid, utan också en snart sagt in i enskildheterna gående kunskap i lokalhistoriens olika grenar. En dylik kunskap vunnas först genom årslånga studier inom arkivet, och säkerhet för denna kunskaps fortsatta utnyttjande i det allmännas tjänst endast genom beredande av en tryggad ställning för amanuensen och en rimlig lön för det arbete, han presterade.

Med anledning av vad sålunda anförts och i särskilt betraktande därav, att innehavaren av amanuensbefattningen inemot en fjärdedel av året vore t. f. chef för landsarkivet och med sitt nuvarande arvode icke kunde åt ordnings- och registreringsgöromålen ägna tillräckligt arbete, ville landsarkivarien — helst det i hög grad låge i det allmännas intresse att kunna i större utsträckning än hittills tillgodogöra sig amanuensens arbete och knyta honom fastare vid arkivet — hemställa om utverkande av proposition till 1918 års riksdag av innehåll, att amanuensen måtte bli överförd på landsarkivets ordinarie stat och erhålla en avlöning, svarande mot andre arkivaries i riksarkivet eller, frånräknat ortstillägget, utgörande per år 3,700 kronor, därav lön 2,200 kronor, tjänstgöringspenningar 1,500 kronor, jämte tre ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring, samt att i sammanhang därmed det till landsarkivet utgående vikariatsanslaget måtte höjas med det belopp, som erfordrades för avlöning av vikarie under den föreslagne andre arkivariens semester, eller med 187 kronor 50 öre.

Riksarkivarien har i sin förut omförmälda skrivelse den 29 november 1917 förklarar sig på av landsarkivarien anförda grunder anse dennes framställning behjärtansvärd. Vidare yttrar riksarkivarien:

De av landsarkivarien anförda siffrorna visade, att arbetet inom landsarkivet i Lund tagit en sådan omfattning, att en ordinarie tjänsteman vid sidan av landsarkivarien måste äga full sysselsättning därmed. Att under sådana förhållanden bibehålla amanuensbefattningen såsom extra ordinarie syntes icke vara en klok anordning av arbetsförhållandena. Det vore nämligen klart, att om landsarkivet skulle kunna påräkna att få för arbetet behålla en person, som utbildat sig för detsamma och genom en längre tjänstgöring ytterligare utvecklat sin förmåga att väl fylla platsen, och om det av en sådan person skulle kunna krävas en full daglig tjänstgöring, platsen icke kunde få förbliva extra ordinarie och avlönas blott med 1,800 kronor. Den lön, som borde erbjudas, borde fastmera vara sådan, att den bleve jämförlig med vad som utginge för motsvarande arbete inom andra grenar av arkivbanan eller därmed jämförliga banor. Här erbjöde då andre-arkivariefattningar inom riksarkivet och andre-bibliotekariebefattningar inom biblioteksväsendet lämpliga jämförelsepunkter, och riksarkivarien ville således även i avseende på platsens beskaffenhet och avlöning instämma i landsarkivariens förslag, att begynnelseavlöningen måtte sättas till 3,700 kronor samt tillika tre ålderstillägg utgå, vart och ett å 500 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring. Då däremot nuvarande amanuensarvode, 1,800 kronor, skulle bortfalla, skulle ökningen i 1919 års riksstat sålunda bli 1,900 kronor, vartill komme ett för ökning av vikariatsanslaget erforderligt belopp av 187 kronor 50 öre, eller utjämnat 200 kronor.

Innehavaren av den nya befattningen syntes böra benämnas andre arkivarie.

På grund härav och med hänvisning i övrigt till landsarkivariens åberopade skrivelse hemställde riksarkivarien om förslag till riksdagen, att

1) i staten för landsarkivet i Lund måtte från och med år 1919 uppföras en andre-arkivariebefattning med en årlig avlöning av 3,700 kronor, därav lön 2,200 kronor och tjänstgöringspenningar 1,500 kronor, jämte rätt till tre ålderstillägg, vart och ett å 500 kronor, efter respektive 5, 10 och 15 års tjänstgöring;

2) anslaget till vikariatsersättning vid nämnda landsarkiv måtte höjas med 200 kronor per år; samt

3) vid bifall till ovanstående punkter 1) och 2) det å extra stat för amanuenser vid landsarkiven anvisade beloppen måtte minskas med 1,800 kronor för indragning från och med samma tid av anslaget till arvode åt amanuensen vid landsarkivet i Lund.

Löneregleringskommittén har i sitt förutnämnda utlåtande den 12 mars 1918 anfört, bland annat, följande:

Löneregleringskommittén anser för sin del arbetsförhållandena vid landsarkivet i Lund vara sådana, att behovet kräver anställande därstädes av en biträdande ordinarie tjänsteman. Särskilt vill kommittén frambålla vikten därav, att för den verksamhet, varom här är fråga, må kunna icke blott förvärvas utan även under avsevärd tid bibehållas väl kvalificerad person, och detta torde knappast med säkerhet påräknas, därest ej ordinarie anställning beredes den, vars arbete tages i anspråk.

Om således kommittén icke funnit någon erinran att göra mot att å ordinarie stat för landsarkivet i Lund uppföres en ny ordinarie tjänsteman, vilken lämpligen, såsom föreslagits, torde böra benämnas andre arkivarie, har det emellertid synts kommittén tveksamt, huruvida denna personalförstärkning vid landsarkivet i Lund borde genomföras utan att samtidigt upptoges till prövning, huruvida en dylik förstärkning vore behöfvlig även vid något eller några av de övriga landsarkiven. I första hand har kommittén därvid haft sin uppmärksamhet riktad på landsarkivet i Uppsala.

I detta avseende torde böra erinras, hurusom i en den 28 september 1915 dagtecknad skrivelse, omförmäld i statsrådsprotokollet över eklelesiastikärenden den 14 januari 1916 (åttonde huvudtiteln 1916, punkt 8) dåvarande riksarkivarien gav uttryck åt den meningen, att den skillnad emellan de båda landsarkiven i Uppsala och Lund, som onekligen förefunnits under de första åren av deras tillvaro och som varit anledningen till att landsarkivet i Lund åtskilliga år i förväg erhållit anslag till ersättning åt extra biträden, därefter börjat utjämnas och att under de senaste åren landsarkivet i Uppsala i flera hänseenden utvecklats starkare än landsarkivet i Lund.

Enligt vad kommittén inhämtat, torde emellertid arbetet vid landsarkiveti Lund i vissa hänseenden, särskilt vad angår sådana göromål, som sammanhänga med landsarkivets anlåtande från allmänhetens sida, fortfarande i omfattning ej oväsentligt överstiga motsvarande arbetsmängd vid landsarkivet i Uppsala.

Med avseende härå och då för närvarande fråga icke föreligger om anställande av biträdande ordinarie tjänsteman vid annat landsarkiv än det i Lund, har kommittén trots hinder icke böra möta att, oberoende av förhållandena vid övriga landsarkiv, nu bereda landsarkivet i Lund den ifrågasatta personalförstärkningen.

Å andra sidan är det kommittén angeläget frambålla, att en åtgärd i denna riktning givetvis icke bör få anses i och för sig innebära ett medgivande, att biträdande ordinarie tjänsteman bör anställas även vid övriga landsarkiv eller något av dem, utan bör frågan därom i förekommande fall bliva föremål för noggrann prövning.

Beträffande avlöningen till den föreslagne andre arkivarien har kommittén icke funnit något att erinra mot vad riksarkivariens därom hemställt, liksom kommittén ej heller har något att erinra mot riksarkivariens förslag om höjning av det ordinarie

anslaget till vikariatsersättning, arvoden åt extra biträden m. m. vid landsarkivet i Lund med 200 kronor, för den händelse, såsom landsarkivarien och riksarkivarien synas hava avsett, den föreslagne tjänstemannen — i likhet med motsvarande tjänstemän i riksarkivet men i motsats mot vad dels i regel gäller för tjänstemän i lägsta lönegraden vid centrala ämbetsverk, dels och stadgats för länsassessorer, länsnotarier och länsbokhållare — beredes förmånen av semester under *en och en halv* månad årligen (i stället för allenast *en* månad). De skäl, på grund av vilka vid 1909 års riksdag, i sammanhang med då skedd lönereglering, semester å en och en halv månad ansågs böra medgivas även andre arkivarierna i riksarkivet, finnas angivna i vederbörande departementschefs yttrande till statsrådsprotokollet den 12 januari 1909 (statsverkspropositionen, bilagan åttonde huvudtiteln, sid. 10 och 11, 20 och 21). Därest emellertid — vad kommittén för sin del anser riktigast — semesterförmånen för den föreslagne tjänstemannen vid landsarkivet i Lund begränsades till en månad, skulle det belopp, varmed anslaget till vikariatsersättning m. m. borde höjas, kunna inskränkas till 125 kronor. Att under alla förhållanden semestern får åtnjutas allenast »när sådant kan ske utan hinder för göromålens behöriga gång», är självfallet.

På sätt riksarkivarien föreslagit torde, om den ifrågasatta andre-arkivariebefattningen kommer att inrättas, det nuvarande anslaget å 1,800 kronor till en amanuens vid landsarkivet i Lund kunna samtidigt indragas. Däremot torde även i dylikt fall det belopp av 1,000 kronor, som för närvarande är anvisat till ersättning åt extra biträden vid berörda landsarkiv, fortfarande vara erforderligt för det avsedda ändamålet.

Beträffande de avlöningsvillkor, som böra gälla för den ifrågasatta andre arkivarien, föreslår löneregeringskommittén, att vid godkännande av kommitténs uppfattning i semesterfrågan för den nye befattningshavaren skola gälla enahanda avlöningsvillkor, som enligt kungl. kungörelsen den 11 juni 1909 stadgats för befattningshavare vid landsarkiv med undantag för vaktmästaren vid arkivdepån i Visby (bihang till svensk författningssamling år 1909 nr 41), med följande tillägg och jämkningar:

att vid sjukdomsförfall eller när det erfordras till följd av tjänsteresor eller för beredande av semester andre arkivarien skall vara skyldig att, om han förordnas till landsarkivariebefattningen, bestrida densamma, dock ej längre än sammanlagt tre månader under ett och samma kalenderår; ägande han därvid att, i stället för egna tjänstgöringspenningar, åtnjuta vid sjukdomsförfall de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar men eljest däremot svarande belopp;

att, för åtnjutande av löneförhöjning efter viss tids tjänstgöring, andre arkivarien icke må föras till last tid, varunder han åtnjutit ledighet för fullgörande av värnplikt;

att andre arkivarie, som då han intjänat stadgad tid för erhållande av löneförhöjning, redan uppnått den levnadsålder, vid vilken han enligt bestämmelserna i lagen angående civila tjänst innehavares rätt till pension är skyldig att avgå från tjänsten, icke må tillträda samma förhöjning; samt

att andre arkivarien årligen må, när sådant kan ske utan hinder för göromålsens behöriga gång, åtnjuta semester under en månad.

Departementschefen.

På grund av vad i detta ärende förekommit finner jag mig böra tillstyrka, att till riksdagen avlåtes proposition om uppförande å ordinarie stat för landsarkivet i Lund av den föreslagna nya tjänsten med avlöning i första normalgraden. I likhet med löneregleringskommittén anser jag hinder icke möta, att en dylik åtgärd vidtages oberoende av förhållandena vid andra landsarkiv, allra helst någon framställning rörande dessa senare icke nu föreligger. Vad angår den ifrågasatta nya tjänstemannens benämning, synas mig alla skäl tala för den föreslagna titeln »andre arkivarie».

I avseende å frågan om den tilltänkta befattningshavarens rätt till semester hava olika meningar yppat sig. Landsarkivarien i Lund och riksarkivarien synas hava utgått från att han skulle berättigas åtnjuta semester under en och en halv månad årligen, under det löneregleringskommittén förklarar sig anse riktigast, att semesterförmånen inskränkes till en månad om året. Såsom kommittén erinrat, äga andre arkivarierna vid riksarkivet årligen, när sådant kan ske utan hinder för göromålsens behöriga gång, åtnjuta semester under en och en halv månad, vilket innebär en undantagsställning för dem i förhållande till vad eljest gäller beträffande tjänstemän av motsvarande grad vid centrala ämbetsverk. Denna undantagsställning medgavs av 1909 års riksdag och är, enligt vad bilagan åttonde huvudtiteln till sagda års statsverksproposition giver vid handen, grundad därpå, att det icke ansetts lämpligt att genom fastställandet av en kortare semestertid i alltför hög grad inskränka möjligheten för ifrågavarande arkivtjänstemän att idka vetenskaplig verksamhet eller företaga studie- och forskningsresor. Förslag om beredande för dem av en längre semester än den eljest normala hade för Kungl. Maj:t framlagts av riksarkivarien. Vid ärendets föredragning den 12 januari 1909 yttrade dåvarande departementschefen om detta förslag följande:

Riksarkivariens förslag, att även första gradens tjänstemän i riksarkivet skulle komma i åtnjutande av en och en halv månads semester, överensstämmer icke med vad beträffande sådana tjänstemän stadgats i de nu lönereglerande verken. Då jag det oaktat anser mig böra understödja detta förslag, gör jag det därför, att dessa riksarkivets tjänstemän icke synas mig uti ifrågavarande avseende kunna helt och hållet likställas med sina jämnordnade i exempelvis statskontoret. Jag tillåter mig vidare erinra om den långa årliga ledighet, som universitetslärarna åtnjuta icke minst med hänsyn till angelägenheten av att dem beredes tillfälle att utveckla sig i vetenskapligt hänseende. Även arkivmannen måste i sin mån vara vetenskapsman, om han skall kunna göra de rika kunskapskällor, som våra arkiv gömma, givande för forskningen. Han måste på samma gång besitta gedigna humanistiska kunskaper och in-

sikt i moderna arkivaliska forskningsmetoder. Enligt vad jag inhämtat, lära riksarkivets tjänstemän ofta nog använda sin semester till studier i utländska arkiv. Då nyttan för vårt arkivväsende av dylika studier liksom av fördjupade historiska och humanistiska insikter i allmänhet ju är obestridlig, synes det mig mindre välbetänkt, att genom en förkortning av den semester, ifrågavarande tjänstemän sedan länge åtnjutit, förminska möjligheten för den intresserade unge arkivmannen att fortbilda sig i sin vetenskap. Jag anser mig därför, som sagt, böra biträda vad riksarkivarien i denna del föreslagit.

Ehuruval de synpunkter, som sålunda legat till grund för bestämmande av semesterledighetens längd för andre arkivarierna vid riksarkivet, kunna anses tillämpliga även i fråga om den föreslagne andre arkivarien i Lund, har jag känt mig tveksam, huruvida denne borde tillerkännas längre semester än en månad. Då emellertid jämväl andre bibliotekarierna såväl vid riksbiblioteket som även vid universitetsbiblioteken enligt gällande bestämmelser äro berättigade till semester under en och en halv månad och det torde få anses olämpligt, att den nye andre arkivarien i Lund erhåller kortare semesterledighet än motsvarande tjänstemän vid därvarande universitetsbibliotek, har jag låtit mina betänkligheter fara. Jag tillstyrker därför, att den nye befattningshavaren vid landsarkivet må komma i åtnjutande av en och en halv månads semester. För ändamålet bör, såsom i det föregående angivits, det ordinarie anslaget till vikariatsersättning, arvoden åt extra biträden m. m. vid landsarkivet i Lund höjas med ett till 200 kronor avrundat belopp.

För närvarande gäller för landsarkivet i Lund en genom omförmälda kungl. kungörelse den 11 juni 1909 för sagda landsarkiv samt landsarkiven i Vadstena och Uppsala fastställd stat med däri sedermera vidtagna ändringar. Därest nu föreliggande förslag vinner bifall, torde lämpligen en särskild ordinarie avlöningsstat fastställas för landsarkivet i Lund, vilken stat bör erhålla följande utseende:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	Anmärkingar.
1 landsarkivarie	3,600	1,800	5,400	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor. } Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor, efter 10 år med ytterligare 500 kronor och efter 15 år med ytterligare 500 kronor.
1 andre arkivarie	2,200	1,500	3,700	
Till vikariatsersättning, arvoden åt extra biträden m. m.	—	—	1,345	} Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kronor och efter 10 år med ytterligare 100 kronor
1 vaktmästare	700	350	1,050	
För skötsel av värmeledning Till inköp av arkivalier och tryckta arbeten	—	—	300 250	
Summa kronor	—	—	12,045	

An m. Därest vaktmästare i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, bränsle och lyse, skall, så länge denna förmån kvarstår, å lönen avdragas 100 kronor årligen, varande vaktmästaren likväldig att själv bekosta elektrisk armatur och lampor.

I sammanhang med godkännandet av en dylik stat, att tillämpas från och med år 1919, torde beslut böra fattas, att från och med sistnämnda år den enligt kungl. kungörelsen den 11 juni 1909 gällande staten för vartdera av landsarkiven i Vadstena, Uppsala och Lund med däri sedermera vidtagna ändringar icke längre skall gälla i fråga om landsarkivet i Lund.

Då genom inrättandet av den ifrågasatta befattningen det för närvarande till arvode åt en amanuens vid sistnämnda landsarkiv utgående extra anslaget å högst 1,800 kronor skulle bliva obehövt, komme godkännande av den nya staten att medföra en merkostnad för statsverket av allenast 2,100 kronor.

Mot vad lönerogleringskommittén föreslagit beträffande avlöningsvillkoren för den nye andre arkivarien har jag, fränsett bestämmelsen om semestertidens längd, intet att erinra.

Såsom jag tidigare yttrat, borde i sammanhang med den föreliggande frågan om uppförande å staten för landsarkivet i Lund av en ny ordinarie tjänsteman tagas under omprövning, huruvida anledning förefunnes att vidtaga någon jämkning beträffande det belopp av högst 1,000 kronor,

som av riksdagen under senare år regelbundet anvisats å extra stat till ersättning åt extra biträden vid nämnda landsarkiv. Då av utredningen i ärendet framgår, att ifrågavarande anslag alltjämt är behöfligt, torde det samma böra hos riksdagen äskas på extra stat jämväl för år 1919.

Skulle, såsom avsett är, frågan om reglering av avlöningsförhållandena för vid statens verk och inrättningar anställda vaktmästare komma att hänskjutas till prövning av 1918 års riksdag samt dylik löneroglering bliva av riksdagen beslutad, böra givetvis avlöningsförmånerna för vaktmästaren vid landsarkivet i Lund så jämkas, att de bliva lika med de avlöningsförmåner, som tillerkännas andra likställda vaktmästare vid statsinstitutioner.

Jag hemställer på grund av vad jag sålunda anfört, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen att

dels å ordinarie stat för landsarkivet i Lund uppföra en andre arkivarie samt i anledning härav godkänna det av mig framlagda förslaget till ny ordinarie avlöningsstat för nämnda landsarkiv, att tillämpas från och med år 1919, ävensom i samband därmed besluta, att från och med samma år den enligt kungl. kungörelsen den 11 juni 1909 angående ny stat för landsarkiven m. m. fastställda staten för vartdera av landsarkiven i Vadstena, Uppsala och Lund med däri sedermera vidtagna ändringar icke vidare skall gälla beträffande landsarkivet i Lund;

dels förklara, att för åtnjutande av de i den nya staten för landsarkivet i Lund upptagna avlöningsförmånerna skola gälla de i kungörelserna den 11 juni 1909 och den 4 juli 1913 stadgade avlöningsvillkor för befattningshavare vid landsarkiv, dock beträffande den nye andre arkivarien vid landsarkivet med de i det föregående av mig förordade tillägg och jämkningar;

dels, i händelse av godkännande av det framlagda statförslaget, öka det ordinarie anslaget till riks- och landsarkiven med 3,900 kronor;

dels ock till ersättning åt extra biträden vid landsarkivet i Lund anvisa på extra stat för år 1919 ett förslagsanslag, högst 1,000 kronor.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Gustaf Florén.
